

Prawo dewizowe

Petr Mrkývka

- **Ustawa – Prawo dewizowe - Dz.U. 2024
poz. 1131**

Charakter prawa dewizowego

Regulacja stosunków prawnych realizowanych w ramach:

- a) obrotu dewizowego z zagranicą oraz
- b) obrotu wartościami dewizowymi w kraju, a
- c) działalność gospodarczą w zakresie kupna i sprzedaży wartości dewizowych oraz pośrednictwa w ich kupnie i sprzedaży.

Podmioty

- Rezydent
- Nierezydent
- Nierezydent z trzeciego państwa
- Uprawniony bank
- NBP

Rezydent

- a) osoby fizyczne mające **miejsce zamieszkania w kraju** oraz osoby prawne mające **siedzibę w kraju**, a także inne podmioty mające siedzibę w kraju, posiadające zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu; rezydentami są również **znajdujące się w kraju oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez nierezydentów**,
- b) **polskie przedstawicielstwa** dyplomatyczne, urzędy konsularne i inne polskie przedstawicielstwa oraz misje specjalne, korzystające z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych,

Nierezydent

- a) osoby fizyczne mające **miejsce zamieszkania za granicą** oraz osoby prawne mające **siedzibę za granicą**, a także inne podmioty mające siedzibę za granicą, posiadające zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu; nierezydentami są również znajdujące się **za granicą oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez rezydentów**,
- b) **obce przedstawicielstwa** dyplomatyczne, urzędy konsularne i inne obce przedstawicielstwa oraz misje specjalne i organizacje międzynarodowe, korzystające z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych,

Nierezydent z trzeciego państwa

- **Państwo trzecie** = państwo niebędące państwem członkowskim UE, a także ich terytorium zależne, autonomiczne i stowarzyszone oraz terytorium zależne, autonomiczne i stowarzyszone państw członkowskich Unii Europejskiej
- osoby fizyczne, osoby prawne oraz inne podmioty, posiadające zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu, mające **miejsce zamieszkania lub siedzibę w państwach trzecich**; nierezydentami z krajów trzecich są również **znajdujące się w tych krajach oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez rezydentów lub nierezydentów z innych krajów**

Działalność gospodarcza osób fizycznych

Rezydenta będącego **osobą fizyczną**, wykonującego za granicą **działalność gospodarczą**, traktuje się w zakresie czynności związanych z tą działalnością jak **nierezydenta**.

Nierezydenta będącego osobą fizyczną, wykonującego w kraju **działalność gospodarczą**, traktuje się w zakresie czynności związanych z tą działalnością **jak rezydenta**.

Uprawniony bank

- a) **bank** mający **siedzibę w kraju**, który zgodnie z określonym w statucie przedmiotem działalności jest **uprawniony do wykonywania czynności bankowej**, o której mowa w art. 5 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 1876, z późn. zm.2),
- b) utworzony **w kraju oddział banku zagranicznego**, który zgodnie z określonym w zezwoleniu na jego utworzenie przedmiotem działalności, jest uprawniony do wykonywania czynności bankowej, o której mowa w art. 5 ust. 2 pkt 10 ustawy wymienionej w lit. a,
- c) utworzony **w kraju oddział instytucji kredytowej**, która jest uprawniona do wykonywania w państwie macierzystym czynności objętych czynnością bankową, o której mowa w art. 5 ust. 2 pkt 10 ustawy wymienionej w lit. a.

NBP

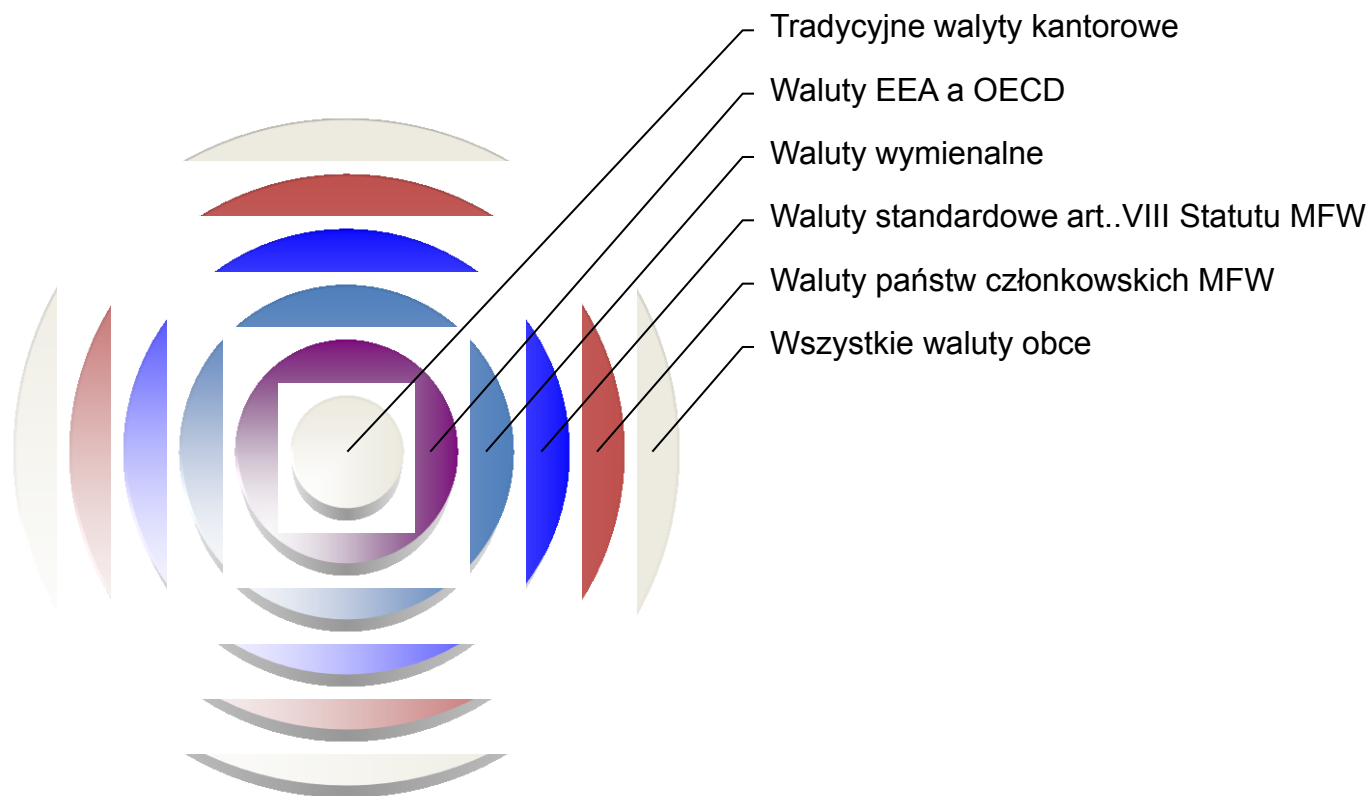
Wartości dewizowe

- zagraniczne środki płatnicze
- złoto dewizowe
- platyna dewizowa.

Zagraniczne środki płatnicze

- **Waluty obce**
- **Dewizy**
- Walutami obcymi są znaki pieniężne (banknoty i monety) będące poza krajem prawnym środkiem płatniczym, a także wycofane z obiegu, lecz podlegające wymianie; na równi z walutami obcymi traktuje się wymienialne rozrachunkowe jednostki pieniężne stosowane w rozliczeniach międzynarodowych, w szczególności jednostkę rozrachunkową Międzynarodowego Funduszu Walutowego (SDR)

Wyluty i dewizy obce

Waluty obce

- znaki pieniężne (banknoty i monety) będące poza krajem prawnym środkiem płatniczym, a także wycofane z obiegu, lecz podlegające wymianie;
- na równi z walutami obcymi traktuje się wymienialne rozrachunkowe jednostki pieniężne stosowane w rozliczeniach międzynarodowych, w szczególności jednostkę rozrachunkową Międzynarodowego Funduszu Walutowego (SDR)

Dewizy

- papiery wartościowe i inne dokumenty pełniące funkcję środka płatniczego, **wystawione w walutach obcych**
- **UWAGA:** określenie dewiz, a również papierów wartościowych będących wartościami dewizowymi może się różnić w poszczególnych krajach, ale też może dochodzić do zmian łącznie z ewolucją prawa dewizowego

Papiery wartościowe

- a) papiery wartościowe udziałowe, w szczególności akcje i prawa poboru nowych akcji
- b) papiery wartościowe dłużne, w szczególności obligacje,

wyemitowane lub wystawione:

- na **podstawie przepisów państwa**, w którym emitent lub wystawca ma swoją siedzibę albo
- w którym dokonano ich emisji lub wystawienia

Złoto dewizowe i platyna dewizowa

złoto i platyna:

- **w stanie** nieprzerobionym oraz
- **w postaci sztab,**
- **monet** bitych po 1850 r., a także
- **półfabrykatów**, z *wyjątkiem stosowanych w technice dentystycznej*;
- **przedmioty ze złota i platyny zazwyczaj niewytwarzane z tych kruszców.**

UWAGA: czeska i słowacka regulacje dewizowe zrezygnowały z zaliczania złota i platyny do wartości dewizowych – prawo kruszcowe – publiczne prawo gospodarcze

Obrót dewizowy

Obrót dewizowy

obrót dewizowy z zagranicą

obrót wartościami dewizowymi w kraju

Obrót dewizowy z zagranicą

1. zawarcie umowy lub dokonanie innej czynności prawnej, powodującej lub mogącej powodować dokonywanie między **rezydentem i nierezydentem** rozliczeń pieniężnych lub przeniesienie między rezydentem i nierezydentem własności wartości dewizowych lub krajowych środków płatniczych, a także wykonywanie takich umów lub czynności,
2. zawarcie umowy lub dokonanie innej czynności prawnej, powodującej lub mogącej powodować **przeniesienie między rezydentami rzeczy lub prawa**, których nabycie nastąpiło w obrocie dewizowym z zagranicą, a także wykonywanie takich umów,
3. dokonywanie **wywozu**, przekazywanie oraz wysyłanie za granicę wartości dewizowych lub krajowych środków płatniczych, a także dokonywanie ich **przywozu**, przekazywanie oraz nadsyłanie z zagranicy do kraju,

Obrót wartościami dewizowymi w kraju

- zawarcie umowy lub dokonanie innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie **w kraju** między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo
- przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także
- wykonywanie takich umów lub czynności

Rola prawa dewizowego w obrocie dewizowym

Dokonywanie obrotu dewizowego jest **dozwolone**, z zastrzeżeniem ograniczeń ustawowych

= nie ma pełnej liberalizacji obrotu dewizowego

X

Co nie jest zakazane, jest dozwolone?

Zasada:

Wolnego dostępu do wartości dewizowych przez rezydentów oraz do waluty krajowej przez nierezydentów

Książeczka walutowa i bony towarowe

Autonomia dewizowa

1. Skarb Państwa
2. NBP
3. **organ władzy publicznej** podejmujący czynności w postępowaniu karnym, cywilnym lub administracyjnym, w tym zabezpieczającym lub egzekucyjnym

NIESTOSUJE SIĘ OGRANICZEŃ W OBROCIE DEWIZOWYM USTAWOWYCH wd. PD art.9 oraz wprowadzonych na podstawie art. 10.

- **Banki**, instytucje płatnicze oraz podmioty z działalnością pod nadzorem w ramach prawa rynku finansowego

NIESTOSUJE SIĘ OGRANICZEŃ W OBROCIE DEWIZOWYM USTAWOWYCH wd. PD art.9.

Nadzwyczajne środki

= **szczególne ograniczenia**, o ile są one **niezbędne w celu**:

1. **wykonania decyzji organów organizacji międzynarodowych**, których członkiem jest Rzeczpospolita Polska;
2. zapewnienia **porządku** publicznego lub bezpieczeństwa publicznego;
3. zapewnienia **równowagi bilansu płatniczego**, w razie ogólnej jego nierówno-wagi lub nagłego załamania albo powstałego w tym zakresie zagrożenia;
4. zapewnienia **stabilności waluty polskiej**, w razie nagłych wahań jej kursu albo powstałego w tym zakresie zagrożenia.

Wprowadza rząd po zasięgnięciu RPP drogą rozporządzenia RM na okres maksymalnie 6 miesięcy.

Ustawowe ograniczenia

Zakaz lub nakaz wywierający bezpośrednio
z ustawy

X

Zezwolenie

indywidualne – Prezes NBP

lub

ogólne – rozporządzenie MF

Ograniczenia 1

Na wywóz, wysyłanie oraz przekazywanie przez rezydentów **do krajów trzecich** krajowych lub zagranicznych środków płatniczych, z przeznaczeniem na podjęcie lub rozszerzenie w tych krajach działalności gospodarczej, w tym na nabycie nieruchomości na potrzeby tej działalności, **z wyjątkiem** przekazywania do krajów trzecich krajowych lub zagranicznych środków płatniczych na pokrycie kosztów działalności polegającej na bezpośrednim świadczeniu usług w wykonaniu zawartej umowy lub promocji i reklamie działalności gospodarczej prowadzonej przez rezydenta w kraju.

Ograniczenia 2

Na **zbywanie** w kraju przez **nierezydentów z krajów trzecich**, a także przez organizacje międzynarodowe, do których nie należy Rzeczpospolita Polska, zarówno bezpośrednio, jak i za pośrednictwem innych podmiotów:

- a) **papierów wartościowych** dłużnych o terminie wykupu krótszym niż rok, z wyjątkiem nabytych w kraju,
- b) **wierzytelności** i innych praw, których wykonywanie następuje poprzez dokonywanie rozliczeń pieniężnych, z wyjątkiem nabytych w kraju lub powstałych w obrocie z rezydentami w zakresie niewymagającym zezwolenia dewizowego

Ograniczenia 3

- Na **nabywanie przez rezydentów**, zarówno bezpośrednio, jak i za pośrednictwem innych podmiotów:
- **udziałów i akcji** w spółkach mających siedzibę w krajach trzecich, a także obejmowanie udziałów i akcji w takich spółkach,
- **jednostek uczestnictwa** w funduszach zbiorowego inwestowania mających siedzibę w krajach trzecich,
- **papierów wartościowych dłużnych** wyemitowanych bądź wystawionych przez nierezydentów z krajów trzecich,
- **wartości dewizowych** zbywanych przez nierezydentów z krajów trzecich, **w zamian** za inne wartości dewizowe lub krajowe środki płatnicze,
- **wierzytelności i innych praw, których wykonywanie następuje poprzez dokonywanie rozliczeń pieniężnych**, zbywanych przez nierezydentów z krajów trzecich;

Ograniczenia 4

- Na **zbywanie** przez rezydentów, zarówno bezpośrednio, jak i za pośrednictwem innych podmiotów, w krajach trzecich:
- **papierów wartościowych dłużnych** o terminie wykupu krótszym niż rok, z wyjątkiem nabytych w tych krajach na podstawie zezwolenia dewizowego,
- **wierzytelności i innych praw**, których wykonywanie następuje poprzez dokonywanie rozliczeń pieniężnych, z wyjątkiem nabytych w tych krajach na podstawie zezwolenia dewizowego lub powstałych w obrocie z nierezydentami z krajów trzecich w zakresie niewymagającym zezwolenia dewizowego

Ograniczenia 5

Na **otwieranie przez rezydentów**, zarówno bezpośrednio, jak i za pośrednictwem innych podmiotów, **rachunków w bankach** i oddziałach banków, **mających siedzibę w krajach trzecich**, z wyjątkiem ich otwierania w czasie pobytu w tych krajach, a także w związku z działalnością gospodarczą w tym kraju, z zastrzeżeniem nieutrzymywania takich rachunków dłużej niż 2 miesiące od zakończenia pobytu lub działalności.

Ograniczenia 6

Na **dokonywanie** przez rezydentów i nierezydentów z krajów trzecich **rozliczeń pieniężnych** w wykonaniu czynności określonych w ograniczeniach nr 2 - 5, z wyłączeniem czynności, których dokonywanie nie wymaga zezwolenia dewizowego.

Kraje trzecie

- **Kraje nienależące do** wolnego od ograniczeń obszaru preferowanego, tj.:
UE, EOG, OECD.
- Wyjątki: **kraje BIT** *Bilateral Investment Treatis*
= umowy o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji.

Obowiązki dewizowe

Rodzaje obowiązków

- Obowiązki związane z wywozem za granicę i przywozem do kraju wartości dewizowych lub krajowych środków płatniczych
- Obowiązek związany z przekazami pieniężnymi za granicę oraz rozliczeniami w kraju w obrocie dewizowym
- Obowiązki dotyczące przekazywania danych oraz przechowywania dokumentów związanych z obrotem dewizowym oraz działalnością kantorową

Działalność kantorowa

Działalność kantorowa

Regulowana działalność gospodarcza polegająca na kupnie i sprzedaży wartości dewizowych oraz pośrednictwie.

Regulacja DK nie dotyczy banków, ... instytucji kredytowych widoczne traktowanie DK jako działalności uzupełniającej rynek dewizowy – preferencje sektora bankowego.

Wymagania

- Warunki dotyczące przedsiębiorcy:
- Pełna zdolność prawna
- Niekaralność
- Przygotowanie fachowe
- Wpis do rejestru DK NBP

Obowiązki przedsiębiorcy

- 1) **Prowadzenie** na bieżąco, w sposób trwały i ciągły oraz zgodny z przepisami, **ewidencji** wszystkich operacji powodujących zmianę stanu wartości dewizowych i waluty polskiej; - **ochrona waluty**
- 2) **prowadzenie**, w godzinach działalności kantoru, **ciągłego kupna i sprzedaży** wartości dewizowych, będących przedmiotem obrotu; - **ochrona konsumenta**
- 3) **wydawanie**, w sposób zgodny z przepisami, **dowodów** kupna i sprzedaży, imiennych lub na okaziciela, przy każdej umowie kupna lub sprzedaży wartości dewizowych, będących przedmiotem obrotu; - **ochrona konsumenta**
- 4) **lokal** i jego wyposażenie spełniające warunki techniczne i organizacyjne niezbędne do bezpiecznego i prawidłowego wykonywania czynności bezpośrednio związanych z działalnością kantorową. - **prewencja**

Kontrola

- Kontrola w sprawach dewizowych – kontrola dewizowa *sensu largo*
- Kontrola wykonywana przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego – kontrola wd. Ustawy - Prawo dewizowe

Reżim prawny kontroli

- Kontrola skarbowa – wd. UKS
- Kontrola celna – Kodeks celny
- Kontrola bankowa – Ustawa o bankach ...
- Kontrola NBP - UPD

Treść kontroli dewizowej NBP

- Kontrola indywidualnych zezwoleń dewizowych
- Kontrola działalności kantorowej
- Kontrola wykonywania obowiązków przekazywania do NBP danych niezbędnych do celów planistycznych

Howgh!